

ELIN OLOFSSON

LAKEJ

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

TIDIGARE UTGIVNING

Då tänker jag på Sigrid 2013

Till flickorna i sjön 2014

Gånglåt 2016

Krokas 2017

Herravälde 2019

Till en älskad hund

Wahlström & Widstrand

Box 3159, 103 63 Stockholm

www.wwd.se

info@wwd.se

ISBN 978-91-46-23644-3

COPYRIGHT © Elin Olofsson, 2025

OMSLAG Miroslav Šokčić

FÖRSTA TRYCKNINGEN

TRYCK ScandBook, EU 2025

KAPITEL 1

Sent på torsdagskvällen 13 februari 1936

Det luktade blod och krutrök. Något klirrade i öronen. Hans ena knä grävde sig in i hennes vadmuskler när han klättrade över henne för att nå pistolen. Han tog tag i hennes hår, så hårt att det kändes som om hårbotten skulle lossna från skallen, och dunkade hennes huvud i marmorgolvet gång på gång. Hon blev spysjuk. Hennes ögon tårades och ljuskronan som hängde från taket blev suddig, den liknade en gräddgul fullmåne på en vinterblå himmelskupa. Saliv från hans vrålande mun stänkte ner hennes ansikte.

Som om det hade börjat snöa igen, tänkte hon.

Som små snöflingor som smälte så fort de nuddade huden och blev till droppar.

Och kanske var hon inte alls inomhus längre, kanske var marmorgolvet under henne inte på riktigt, kanske låg hon ute i kall, lätt nysnö istället. Snö som hon kunde sjunka ner i, täckas över av. Begravas i. Som om hon aldrig hade funnits.

Och kanske kunde hon ge upp nu.

En eldslåga skulle gå genom hennes huvud när han sköt.

Sedan skulle allt vara över.

Hon kunde se sig själv uppifrån, liggande utsträckt i den vita snön, kunde se sig själv i alla åldrar, samtidigt. Som liten, med pappaskägget kittlande i nacken. Som flicka, med tjurig blick och håret avklippt i höjd med käken av mammas slöa, rostiga sax. Som tonåring, hon var magrare då, med rakare höfter och argare tankar. Och nu, som vuxen, med de mjuka brösten och kinderna, låren, det

långa håret som var fuktigt, kanske av spott, kanske av blod, kanske av snö som smälte under henne och skulle sluka henne.

Ja, hon kunde ge upp.

Men vad blev det då av den där flickan?

Tanken ruskade liv i henne. Snön försvann. Marmorgolvet var tillbaka, hårt och fast under ryggen. Månen blev till ljuskronan i taket igen.

Vad var det för ljud som hon hade hört?

Något som skrapade och klirrade alldeles intill henne när han kastade sig över henne och hon föll i golvet.

Det var något viktigt.

Något avgörande.

Hon måste försöka minnas.

Minnas för flickans skull.

Ja, vad var det där ljudet?

KAPITEL 2

Några veckor tidigare

Slakteriförmannen ställde grishuvudet på bänken framför henne.

»Som att se sig själv i spegeln, eller hur?»

Han flinade. Alma rörde inte en min.

»Skär ut kinderna«, sa han. »Fina bitar.«

Alma tittade ner i styckningsschemat. Griskinderna var markerade med svarta ringar på papperet, som om hon annars inte skulle ha en aning om var kinder brukade sitta, på svin såväl som på människor. Sedan såg hon noga på grishuvudet. Öronen stack ut som styret på en cykel, trynet i mitten var långt och skärt och i dödsögonblicket hade grisens mungipor fastnat i ett stelt leende. Ögonen var ljusgrå och döda men ändå kändes det som att de glodde tillbaka på henne.

Slakteriförmannen stod kvar vid hennes bänk och väntade. Hon tyckte inte om att bli iakttagen och drog irriterat i ärmen på sin vita slaktrock. Rockarna måste vara så här korta i ärmarna av hygienskäl, så att inte tyget förde med sig smuts och bakterier mellan olika köttstycken. Det hjälpte inte att hon drog i ärmen, för han hade för länge sedan lagt märke till det hon försökte dölja: ärret, början på ärret eller slutet, beroende på hur man såg på det, röda och vita strimmor och valkar i den skrovliga huden uppifrån armen ner mot handleden. Han hade aldrig frågat hur hon hade fått det och hon hade inte för vana att berätta något om sig själv.

Alma hade fått bekosta slaktrocken på egen hand, ihop med den vita hättan som hon hade på huvudet, men hon hade redan dragit

så mycket i ärmslutet på höger sida att tyget hade börjat tråda sig och blivit fläckigt.

Hon studerade styckningsschemat igen.

»Vad väntar du på?« frågade slakteriförmannen.

»Ingenting«, sa Alma.

Det fanns två lärlingar till längre bak i lokalen som han också hade ansvar för och hon hoppades att han skulle fortsätta vidare till dem, men det gjorde han inte. Slakthuset var nybyggt och än så länge skinande rent. Från taket hängde starka, vita lampor och på väggarna fanns redskap som knivar och sågar uppradade.

Karré, kotlettråd, rulle, bog, fransyska. Inget av det andra hade hon några problem med. Det var bara kinderna. De knubbiga, skära griskinderna. Hon skulle hellre lägga händerna om dem och kyssa det kalla trynet än att sätta kniven i dem.

Så fort slakteriförmannen vände ryggen till drog hon fram de sega ögonlocken ur grishuvudet. Ögonen kändes som vinbärsgele under fingertopparna. Hon var inte blödig, det var inte det. Men hon ville slippa blicken medan hon skar ut kinderna. Hon försökte stänga ögonen på grisen, det skulle bli enklare så, men ögonlocken fastnade halvvägs och ihop med leendet såg grishuvudet ut som om det hade varit på kalas och druckit några öl för mycket.

Alma lyfte sin nyslipade kniv och måttade i luften en bit ifrån huvudet.

»Dags för kinderna nu då?« ropade slakteriförmannen, som vandrat till dörren längst fram i lokalen eftersom någon hade knackat på.

Det tog henne någon sekund innan hon förstod. Det var ett test.

»Nej«, sa Alma snabbt. »Först ska öronen bort.«

Han nickade gillande, samtidigt som han släppte in en man i hatt och ytterrock. Alma sneglade hastigt på mannen, mer behövdes inte. Hon kände igen honom på långt håll. Tyvärr. Mannen tog av sina blanka skinnhandskar och skakade fram ett armbandsur i guld ur rockärmen.

»Om jag kan få en liten pratstund med henne. Enskilt«, sa han till slakteriförmannen och pekade på Alma.

Slakteriförmannen drog sig artigt undan en bit men såg nyfiket på dem båda. Alma vägrade hälsa när han kom fram till bänken och det tog ett tag innan Staffan Rydkvist själv öppnade munnen.

»Moder Svea«, sa han. »I morgon klockan tio.«

»Jag arbetar inte för Moder Svea längre«, sa Alma. »Jag arbetar här.«

»Som lärling, ja«, sa Staffan Rydkvist. »Får du ens betalt? Eller drivs du av idealism? Här bland svinen?«

Han hade alltid varit ett snobbigt litet as. Nu såg han sig om i lokalen som för att visa att han inte var ett dugg imponerad. Under rocken skymtade en kavaj som såg ny ut, och under den en vit skjorta. Slipsen var också ny. Silke. Ljusblå. Hon fick sådan lust att fläcka ner den eller skära av den och viftade lite med kniven igen.

»Jag ska hälsa från Melander«, sa Staffan Rydkvist med låg röst. »Perfekt för dig. Norrut. Jämtland. Dina hemtrakter. Du kan hälsa på din mamma när du ändå är där uppe i norr.«

Han stack ut hakan medan han pratade, den välrakade men fnasiga hakan. Det gjorde han alltid när han ville verka förtrolig.

»En årslön«, sa han. »Lättförtjänta pengar. Och pengar tackar du ju aldrig nej till.«

Slakteriförmannen hade redan fått nog av besöket och kom gående åt deras håll.

»Får jag fråga vad det gäller?« sa han. »Jag uppfattade inte ert ärende och vi har en del att ta itu med här idag, vi har ganska bråttom.«

Han gjorde en gest mot grishuvudet på bänken.

»Jag vill bara prata lite med Alma«, sa Staffan Rydkvist och bröstdade upp sig.

»Alma?« sa slakteriförmannen förvånad. »Hon heter ju Beata.«

»Jaså?« sa Staffan Rydkvist och log. »Hos tidigare arbetsgivare har hon kallat sig Alma.«

Slakteriförmannen blängde först på honom och sedan på Alma.

»Ni har inte blivit av med några redskap eller liknande?« sa Staffan Rydkvist. »Verktyg? Medan hon har varit hos er? Eller

kanske fläsk? Jag antar att man kan få ut en del på svarta marknaden för stöldgoods, så här i ekonomiskt svåra tider.»

Alma kokade av ilska.

»Han är inte från polisen«, sa hon och pekade på Staffan Rydqvist med kniven. »Det här är bara en tröttsam skit som vägrar lämna mig ifred.«

»Det kan ha försvunnit några knivar«, sa slakteriförmannen fundersamt.

Han vandrade iväg till väggen där knivarna hängde på rad i storleksordning.

»Moder Svea klockan tio i morgon«, upprepade Staffan Rydqvist.

Alma skakade på huvudet. Den vita hättan hamnade på sned.

»En årslön«, sa han, innan han lämnade slakthuset lika fort som han hade kommit.

KAPITEL 3

Gråkropparna. Det var så hon tänkte på dem. Fötter som värkte, magar som skrek av hunger, svett som hängde blöt och kall i armhålorna, grå ansikten framför ännu gråare tankar, som om en jättekastrull med havregrynsgröt kokade över på fabriker och kontor och klubbade igen Stockholms alla gator och gränder vid arbetsdagens slut. Folk bökte och trängdes och skulle fram och hem och bort och gick med vassa armbågar och tjuriga nackar.

Vid Slussen blåste det alltid rakt in i själen, om man hade någon.

När Alma försökte stänga sin vinterkappa lossnade den sista knappen i handen på henne. Kappan hade haft tre knappar när hon tog den ur garderoben hos en officersfru som hon städade hos för några år sedan, en kvinna med så många ytterplagg att hon knappast skulle sakna en blå vinterkappa. Nu var kappan lika solkig som Alma kände sig. Fållen hade släppt, fodret var trasigt och kragen var mörk av smuts. Men knappen var påkostad och fin, en himmelsblå knapp som var upphöjd på mitten, kantad av vita pärlor. Hon la den i fickan. Det var det bästa med kappan: stora fickor, där allt möjligt fick plats. Man behövde ingen handväska. Hon hade varken mössa eller hatt på huvudet, bara den tunna, vita hättan från slakthuset. Slaktrocken bar hon i vänsterhanden som den var, utan påse.

Nere på Skeppsbron vajade små gula lampor fästa i linor som fallande små stjärnor på en del av de mindre båtarna och det var det enda som var vackert, även om man inte fick önska sig något. Annars var allt grådaskigt och fult, det svarta vattnet och de gnekanke pråmarna, de sneda husen på rad längs gatan som andra

tyckte var charmerande men som höll på att rämna av alla djupa sprickor och som havsvindarna tog sig rakt igenom.

En fyllgubbe kom ut från krogen Zum Franziskaner och klev rakt in i Alma, som om hon inte fanns. Han stötte till henne så att hon tappade balansen och for i backen på den isiga kullerstenen.

»Men du måste väl kunna se dig för!« skrek hon.

Mannen vände sig knappt om, han raglade vidare med gylfen öppen och med svart snus i mungiporna, säkert på väg till nästa krog. Alma satt stilla en sekund för att känna efter var det gjorde mest ont.

»Hur gick det?« sa en ung kvinna som ställde sig strax intill henne.

Hon var knappast tjugo fyllda och hade dinglande buteljgröna örhängen, slipade glasbitar som skulle likna smaragder, som slog lätt mot hennes hals när hon rörde på huvudet.

»Svanskotan lär kännas som en eldgaffel i arslet inatt men jag överlever nog«, sa Alma.

Kvinnan tvekade ett ögonblick innan hon räckte fram handen för att hjälpa Alma upp, men Alma kravlade sig upp på fötter utan att ta den. Hon borstade av lite snö och grus från kappan och kände det ömma i ena skinkan. Sedan tittade hon lite extra på det unga ansiktet, de bruna ögonen och det lika bruna håret.

»Känner vi varandra?« frågade hon. »Det är något bekant över dig.«

»Nej, nej, jag råkade bara komma gående precis bakom ... Vi har aldrig ... Nej.«

Hon såg generad ut. Alma gav upp. Det skulle kanske dyka upp i huvudet lite senare var hon kände igen henne ifrån, för hon var säker på att hon hade mött den unga kvinnan tidigare. Kanske bodde hon i närheten eller så arbetade hon i någon butik där Alma brukade handla. De gröna örhängena var hon nästan säker på att hon sett förut. Hon gav henne en kort nick innan hon fortsatte hemåt till Stora Hoparegränd.

Trots att hon tog så tysta steg hon kunde förbi dörren på bottenvåningen där hennes hyresvärdinna bodde hörde hon henne komma

efter upp i trappan. Hyresvärdinnan hette Rut Palin men Alma tänkte aldrig på henne som något annat än just hyresvärdinnan. Hon hade en make men han var sällan hemma, han var musiker med egen orkester och var ofta på turné. Fast han hade ändå lyckats göra sin unga fru gravid. Hyresvärdinnans mage växte för varje vecka som gick.

»Hyran«, sa hon när hon kom ikapp Alma precis utanför dörren, medan Alma grävde runt efter sin nyckel i kappfickan. »Tre månader efter! Och nu är det ju nytt år, och Alma sa att hon skulle betala efter årsskiftet.«

Det hördes att hon var angelägen om att låta bestämd. Samtidigt flåsade hon, vilket förtog effekten en aning.

»Jag har ingen lön som slakterilärling«, sa Alma. »Det har jag förklarat. Men snart så.«

»Men min man ...«, sa hyresvärdinnan mellan sina perfekta, vita tandrader.

Tänderna och magen tillsammans gjorde att hon liknade en häst. Hon såg stint på Alma medan hon la en hårslinga bakom ena örat. Ett gammalt rivsår som Alma lagt märke till på hyresvärdinnans handrygg höll äntligen på att läka.

»Min man säger att jag är alldeles för snäll«, sa hon. »Typiskt kvinnor. Som förstör för oss själva. Vi måste tjäna pengar på den här fastigheten, förstår Alma. Precis som mina föräldrar gjorde innan jag ärvde den. Det är ju ingen välgörenhet, det här. Vi måste ha in hyran. Men jag är för mesig, för godtrogen, för snäll som har låtit Alma bo här så länge utan att kunna betala för sig ...«

»Det kanske vore bättre om er man tog efter er istället och blev lite snällare?« avbröt Alma.

Hon fick äntligen upp sin nyckelknippa.

»Hyran«, upprepade hyresvärdinnan bakom hennes rygg. »Jag måste kräva in hyran. Annars måste vi vräka Alma. Min man kommer att lyfta upp er och bära ner er och vräka ut er på gatan.«

Alma smet in utan att ge hyresvärdinnan någon möjlighet att följa efter, men hon höll dörren en liten aning på glänt, så pass att hon kunde se den unga gravida frun vända och gå nerför trappan